

Вобраз “малой” радзімы ў паэзіі Яўгеніі Янішчыц

Н.Ю. Бурывава, III курс

Навуковы кіраўнік – Т.М. Тарасова, д-р філал. навук, дац.

Яўгенія Янішчыц ужо ў першых паэтычных спробах імкнулася выказаць сваё захапленне жыццём, любоў да роднай зямлі, што дало ёй магчымасць радавацца, любавання гэтым светам. Вершы паэтэсы вабяць непрыхаванай шчырасцю і верай у гарманічную сувязь чалавека і свету, якая прачытваецца праз коды прыроды. Бязмежная прыродная прастора выклікала ўсхваляваны паэтычны водгук. Паэзія Я. Янішчыц сілкуецца любоўю да мясцін маленства, засноўваецца на захапленні знаёмымі з дзяцінства краявідамі, адсюль такое высокамастацкае апісанне з’яў прыроды. Паэтка спрабуе надаць адухоўленасць звычайным з’явам надвор’я, праводзіць паралель паміж пачуццямі чалавека і тымі прыкметамі асяроддзя, якія найбольш ярка характарызуюць душэўны стан.

Уменне выявіць характэрныя рысы прыроды роднага краю, душэўную прывабнасць, шчырасць і працавітасць людзей роднай вёскі, Палесся, узнавіць непаўторнымі штрихамі ўсю паўнату асабістага быцця як цэласнага духоўнага самавызначэння стала адметнай рысай ужо першага зборніка Я. Янішчыц “Снежныя граміцы”. Лірычная гераіня захапляецца чароўнай красой роднай прыроды, людзьмі гэтага краю, якія помняць старажытную гісторыю сваёй зямлі, захавалі яе песні, паданні, легенды. Сваю любоў да роднага свету Я. Янішчыц выказвае вельмі ахвотна. Пабеларуску гасцінна і сардэчна запрашае наведаць палескі край у вершы “Прыедзь у край мой ціхі...”: *“Прыедзь у край мой ціхі, / Тут продкаў галасы, / Тут белыя бусліхі / І мудрыя лясы. / Хапце на Палессі / І сонца і вады / І што ні двор – то песня, / Што вёска – то садкі.”* [1, с. 21].

Я. Янішчыц вельмі любіла раку Ясельду, адзін з яе зборнікаў атрымаў назву “Ясельда”. Прыгажосць радзімы, яе краявідаў – квецень садоў, шырыня палёў і сенажацяў, гоман лесу, шум жыта, зорная ноч – зачароўвае і вабіць сваёй загадкавасцю. Характэрнай рысай вершаў Я. Янішчыц было жаданне перадаць казачную таямнічасць навакольнай рэчаіснасці, убачанай з пазіцыі рамантыка. Рэальнае і ірэальнае ў свядомасці гераіні не падзяляюцца і нават не мяжуюць, а ўзаемадапаўняюцца адно другім. Міфалагічныя элементы ўваходзяць у рэалістычны малюнак твора як сцвярджэнне непадзельнага светаўспрымання.

Вясковая рэчаіснасць для Я. Янішчыц была добра зразумелай, свойскай. *“Я тут – свая і болей анічога / Не трэба мне да скону ўзамен”* [1, с. 49], – пісала яна ў вершы “Свая”. У звыклай з дзяцінства атмасферы, сярод прыроднага ўлоння паэтэса адчувае сябе нязмушана і натуральна. З любасцю і цеплынёй Я. Янішчыц распавядае пра маці, матчыну хату, родны падворак, паэтызуе штодзённы сялянска-вясковы побыт. Паэтка шкадавала, што *“на міг я адкрые сабе, што замала / Пражыта ў самотна-зялёным кутку, / Што часта губляла, калі вандравала / Без мэты, вось гэты лясок і раку”* [3, с. 72]. Кожная сустрэча з роднай вёскай, землякамі была для Я. Янішчыц трапяткой, тут яна заўсёды пазбаўлялася цяжкіх душэўных пакут, знаходзіла ўцеху, радасць, сапраўднае

шчасце: *“Тут самы лёгкі ў свеце сон. / Для кожнай хаты – на бярозцы. / І камарыны звон чуён / Аж у другой, суседняй, вёсцы. / ...Ды толькі глуш разварушы – / Прастор зашэпчаца з ахвотай: / Збяруцца лекі для душы, / Узыдуць зёлкі ад маркоты. / Як светла ў ліпеньскіх начах!”* [1, с. 26–27].

Лірычны зборнік “На беразе пляча” чаруе тонкім пранікненнем у душу чалавека. Я. Янішчыц дакладна расказвае пра няпросты лёс палешукоў, раскрывае іх духоўную прыгажосць, трывушчую еднасць з прыродным асяроддзем. Лірычная гераіня паэткі вучыцца ў гэтых людзей маральнай трываласці, спагадлівасці, чалавечнасці: *“Я буду доўга тут шчаслівай / Святлом узгоркаў і раўнін, / Дзе вецер малады гуліва / Зрывае пацеркі з рабін”* [2, с. 163].

Я. Янішчыц стварыла цэлую галерэю сялянскіх партрэтаў: “Дзед Сымон”, “Зінька”, “Усціння”, “Насця”, “Дзед”, “Павел і Нікан”, “Марыя” і інш. Вобразы аднавяскоўцаў псіхалагічна праўдзівыя, індывідуальна адметныя, жыццёва паўнакроўныя. Паэтка піша пра вяскоўцаў з чулай спагадай, шкадаваннем, бо шмат бяды і гора ім давялося перажыць у XX стагоддзі. Я. Янішчыц блізка да сэрца прымае драматычны лёс палескіх жанчын, славіць салдацкім удавам, якія рана засталіся ў самоце і абдзелены звычайным чалавечым шчасцем (“У бабулі Паланеі”, “Сустрэча”, “Марыля”, “Удовін дождж”, “Салдаткі” і інш.). Жыццёвыя лёсы гэтых жанчын – своеасаблівы ўрок душэўнай трываласці, вышэйшы суд сумлення, перад якім паэтка трымае шчырую споведзь. Душэўная цэласнасць, духоўнае багацце вясковых людзей ураджае і натхняе Я. Янішчыц. Паэтэса ўслаўляе іх працавітасць, прыродную таленавітасць, жыццёвую моц, бескарыслівасць, мудрасць, дабрыню, гуманнасць.

Найвялікшай каштоўнасцю для Я. Янішчыц была родная мова, што прайшла доўгі і складаны шлях развіцця і выпрабаванняў: *“Можна, мова мая вінавата, / Што, як маці, гукае дзіця? / Распытаю аціхлыя сёлы, / Каб не страціць апошнюю ніць. / Кіну сэрца сваё на шындзёлы, / І – ад жару! – жалеза скіпіць”* [1, с. 72]. Мову Я. Янішчыц называе “сонцам беларускім”. Неўміручасць, сілу роднага слова паэтэса ўслаўляе ў вершы “Роздум над недасяжным словам”, дзе тонка спалучаюцца паэтычныя і патрыятычныя пачуцці, зліваючыся ў адно непадзельнае духоўнае цэлае: *“Цякло, як брага хмельная з каўша. / На бой вяло рашуча і сурова. / Адно я знаю, што пустога слова / Не выцерпіць глыбінная душа”* [1, с. 85].

Я. Янішчыц адчувала сябе неад’емнай часцінкай палескага люду, яго маральных ідэалаў і духоўных скарбаў, што і выявілася ў яе паэтычным набытку.

Літаратура

1. Янішчыц, Я. Выбранае : вершы, паэмы / Я. Янішчыц. – Мінск : Маст. літ., 2000. – 351 с.
2. Янішчыц, Я. Пачынаецца ўсё з любові... : вершы, паэмы / Я. Янішчыц. – Мінск : Маст. літ., 2008. – 339 с.
3. Янішчыц, Я. У шуме жытняга святла : вершы, паэмы / Я. Янішчыц. – Мінск : Маст. літ., 1988. – 414 с.